

# 1. Oporezivanje dohodaka od kapitala: Europska unija i zemlje u tranziciji<sup>+</sup>

Sandra Švaljek<sup>\*</sup>

## Sažetak

U radu se obrađuje porezni tretman pojedinih oblika dohotka od kapitala – dohodaka od kamata na štedne depozite i obveznice, dividendi i kapitalnih dobitaka u “staroj” Europi, nekim tranzicijskim zemljama i Republici Hrvatskoj. Cilj rada je na jednostavan način pružiti uvid u vrstu oporezivanja ovih oblika dohodaka od kapitala (npr. oporezivanje dohodaka od kapitala zasebnim porezom ili uključivanje dohodaka od kapitala u ukupan oporezivi dohodak), visinu odgovarajućih zakonskih poreznih stopa i ključne značajke oporezivanja, te omogućiti usporedbu poreznog tretmana dohodaka od kapitala u Hrvatskoj i zemljama u okruženju. Pritom vrlo važna pitanja o teorijskoj pozadini i načelima na kojima se temelji oporezivanje dohodaka od kamata, dividendi i kapitalnih dobitaka u pojedinoj zemlji prelaze ambicije ovoga rada i ostavljena su za neko drugo istraživanje.

**Ključne riječi:** oporezivanje, dohodak od kapitala, porezna harmonizacija

**JEL klasifikacija:** H2, H24

---

<sup>+</sup> *Ovaj je rad nastao u sklopu istraživanja povezanosti poreznog sustava i financijskog razvitka, koje je u cjelosti objavljeno u knjizi “Veza koja nedostaje - kako povezati razvitak tržišta kapitala i gospodarski rast” konzultantske kuće Arhivanalitika d.o.o., [www.arhivanalitika.hr](http://www.arhivanalitika.hr).*

<sup>\*</sup> *Sandra Švaljek, znanstveni suradnik, Ekonomski institut, Zagreb.*

# 1. Uvod

---

Svaka zemlja ima svoj jedinstven porezni sustav, ali pri analizi značajki i učinaka poreznih sustava, kao i prilikom oblikovanja ili preoblikovanja tih poreznih sustava, često se domaća praksa uspoređuje s rješenjima koja postoje u drugim zemljama. Budući da Hrvatskoj neposredno gospodarsko i geografsko okruženje čini Europska unija te zemlje središnje, južne i istočne Europe, osobito su zanimljiva istraživanja poreznih sustava tih zemalja, i analize njihova razvitka u vremenu.

Ovaj je rad motiviran nastojanjem da se usporede porezni sustavi zemalja u hrvatskom okruženju i identificiraju opće karakteristike i različitosti, kao i da se uvidi u kojoj je mjeri hrvatski porezni sustav sličan poreznim sustavima drugih zemalja. S obzirom na to da je gotovo nemoguće na jednom mjestu sažeti i usporediti sve elemente poreznih sustava u nekoj skupini zemalja, ovaj se rad ograničava samo na usporedbu načina oporezivanja različitih oblika dohotka od kapitala u dvije skupine zemalja, koje obuhvaćaju stare članice Europske unije i neke europske tranzicijske zemlje<sup>1</sup>. Također, usporedba se uglavnom odnosi samo na trenutačno stanje<sup>2</sup>, a ne na promjene poreznih sustava tijekom vremena.

Dohotkom od kapitala, ili doh otkom od investicija smatra se dohodak koji fizičke osobe ostvare pasivnim ulaganjem, odnosno dohodak nastao bez aktivnog sudjelovanja u stvaranju dohotka ili u upravljanju poslovnim poduhvatom. Pojam suprotan dohotku od kapitala, koji se naziva i pasivnim dohotkom je dohodak od rada, odnosno aktivni dohodak (IBFD, 1996). Dohodak od kapitala uključuje dohodak od nekretnina, dividende, kamate na bankarske depozite i obveznice, najamnine od davanja u poslovni zakup pokretnih stvari i slično. U ovom radu razmatrat će se porezni tretman sljedećih oblika dohotka od kapitala - kamata na bankarske depozite i obveznice, dividendi i kapitalnih dobitaka. Pritom će se porezni tretman dohotka od kapitala obrađivati uglavnom sa stajališta fizičke

---

<sup>1</sup> Osim 15 starih članica Europske unije u ovom se radu promatraju neki elementi poreznih sustava 11 europskih tranzicijskih zemalja - Bugarske, Češke, Estonije, Latvije, Litve (osim oporezivanja kamata), Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Hrvatske.

<sup>2</sup> Za sve zemlje osim Hrvatske podaci se odnose na stanje krajem 2004., dok se za Hrvatsku navode podaci koji se odnose na 2005. godinu.

osobe rezidenta. Međunarodni aspekti oporezivanja dohotka od kapitala promatrat će se samo kod poreznog tretmana dohotka od kamata na štedne depozite, jer se upravo kod oporezivanja kamata na štedne depozite javljaju veliki problemi vezani uz nejednak tretman kamata rezidenata i nerezidenata. S obzirom na aktualnost ove teme, zasebno poglavlje posvećeno je i harmonizaciji oporezivanja dohotka od kamata na štedne depozite u Europskoj uniji. Konačno, na osnovi usporedbi poreznog tretmana odabranih oblika dohodaka od kapitala u promatranim zemljama izvest će se neka zaključna zapažanja.

## **2. Porezni tretman kamata na bankarske depozite**

Porezni tretman kamata na bankarske depozite u zemljama Europske unije i europskim tranzicijskim zemljama je vrlo različit. Općenito, postoje četiri osnovna tipa poreznog tretmana kamata na depozite u tim zemljama, a to su:

- oporezivanje konačnim porezom po odbitku,
- oporezivanje u okviru globalnog oporezivanja dohotka,
- oporezivanje najprije po odbitku, a zatim u okviru godišnjeg oporezivanja dohotka,
- porezno oslobođenje dohodaka od kamata.

U najvećem broju starih zemalja Europske unije kamate na depozite oporezuju se po odbitku te se plaćeni porez smatra konačnim porezom, a dohodak od kamata ne uključuje se u godišnju poreznu prijavu. Na taj način kamate se oporezuju u osam starih članica Europske unije – Austriji, Belgiji, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Portugalu i Švedskoj. Pritom u pet zemalja (Austriji, Belgiji, Francuskoj, Grčkoj i Portugalu) porezni obveznici imaju pravo izabrati da se porez na kamate na depozite plaćen po odbitku za sve ili samo pojedine oblike štednje uračuna u godišnji obračun poreza na dohodak te da se na dohodak od kamata primijeni standardna porezna tarifa poreza na dohodak. Porezne stope poreza na dohodak od kamata na depozite pritom se razlikuju i iznose od 15 do 30 posto.

Dvije stare članice Europske unije, Danska i Luksemburg, dohodak od kamata uključuju u globalni oporezivi dohodak te na njega primjenjuju tarifu poreza na dohodak. U Nizozemskoj se dohodak dijeli na tri skupine s tri različite porezne tarife. Jedna od tih poreznih tarifa primjenjuje se na dohodak od kamata.

U četiri stare članice Europske unije (Njemačkoj, Irskoj, Španjolskoj i Velikoj Britaniji) kamate se prvo oporezuju po odbitku, te se porez plaćen po odbitku smatra predujmom konačnog poreza na dohodak od kamata. U godišnjoj poreznoj prijavi, plaćeni porez po odbitku uračunava se u ukupan godišnji porez na dohodak, na koji se primjenjuje tarifa poreza na dohodak.

Dohodak od kamata na depozite nije oslobođen plaćanja poreza na dohodak niti u jednoj staroj zemlji članici Europske unije, iako u većini zemalja nerezidenti plaćaju ili porez na dohodak od kamata po sniženoj stopi ili po nultoj stopi, a u skladu s ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. U tranzicijskim zemljama situacija je drugačija. U Sloveniji, Mađarskoj i Hrvatskoj kamate kao dohodak fizičkih osoba oslobođene su plaćanja poreza na dohodak za sve oblike štednje, a Bugarskoj, Latviji i Estoniji također se ne oporezuje dohodak od kamata na najveći dio uobičajenih oblika štednje. Od deset odabranih europskih tranzicijskih zemalja uključujući Hrvatsku, sedam zemalja koje oporezuju kamate na bankarske depozite, oporezuju ih konačnim porezom po odbitku.

Može se pretpostaviti da je osjetno niže porezno opterećenje kamata na štednju u tranzicijskim zemljama posljedica nastojanja da se u što većoj mjeri pojednostave porezni sustavi, ali je vjerojatno motivirano i željom da se u što većoj mjeri stimulira štednja te umanju potreba za uvozom kapitala<sup>3</sup>.

U starim članicama Europske unije analize upućuju na trend smanjenja poreznog opterećenja dohotka od kamata – 2004. godine ono je iznosilo 34 posto u petnaest zemalja članica Europske unije uz standardnu devijaciju od 11,1, dok je prema Gorter i de Mooij (2001) u 2000. prosječna stopa poreza na kamate iznosila 36,7 (uz standardnu devijaciju 14), a 1990. 45,9 posto (uz standardnu devijaciju 11,4).

---

<sup>3</sup> O uobičajenim razlozima poreznog stimuliranja štednje vidjeti Banks (1996). Dobar pregled teorijskih i empirijskih istraživanja međuovisnosti između štednje i oporezivanja daju Robson (1995) te Bernheim (1999).

Pregled poreznog tretmana dohotka od kamata u starim članicama Europske unije dan je u Tablici 1., a pregled poreznog tretmana dohotka od kamata u deset odabranih tranzicijskih zemalja u Tablici 2. Treba, međutim, napomenuti da u velikom broju zemalja postoje razlike u poreznom tretmanu različitih štednih instrumenata, a koje nisu detaljnije obrađene i prikazane u tablici, ali mogu značajno utjecati na odluke osoba o izboru između instrumenata štednje. Nejednakost poreznih tretmana za dohodak od različitih oblika štednje osobito je prisutna u Francuskoj.

### **3. Porezni tretman kamata na obveznice i dividendi**

Kamate na obveznice u velikom broju zemalja imaju jednak porezni tretman kao i kamate na depozite, i obično se porez na kamate na obveznice obračunava primjenom jednake metode kao i porez na kamate na depozite. U nekim se zemljama različito porezno tretiraju korporativne i državne obveznice, pri čemu državne obveznice uživaju povoljniji status. Dividende se oporezuju jednako kao obveznice, ili ih se djelomično porezno izuzima, kako bi se umanjilo dvostruko oporezivanje dohotka od ulaganja u dionice – jednom na razini poduzeća, i drugi puta na razini dioničara.

U Tablici 3. i 4. prikazana je zakonska porezna stopa koja se primjenjuje na korporativne i državne obveznice, te dividende u starim članicama Europske unije i nekim europskim tranzicijskim zemljama.

Može se zapaziti da među starim članicama Europske unije kamate na korporativne obveznice imaju jednak porezni tretman kao i kamate na bankarske depozite, osim u Grčkoj, Italiji i Portugalu gdje se na kamate na bankarske depozite primjenjuju više porezne stope. Među tranzicijskim zemljama Bugarska i Češka korporativne obveznice oporezuju po višim stopama nego kamate na bankarske depozite.

Tablica 1. Porezni tretman kamata na depozite u starim članicama Europske unije				
	porezna stopa rezidenti <sup>1)</sup>	porezna stopa nerezidenti	metoda oporezivanja	napomena
Austrija	25%	0 – 25%	KPO	– postoji mogućnost izbora oporezivanja po standardnoj stopi poreza na dohodak ili sniženoj stopi, ako su te stope niže od stope poreza po odbitku
Belgija	15%	0-15%	KPO	– izuzeće u visini 1500 EUR-a kamata na «normalne» bankarske depozite – postoji mogućnost uračunavanja poreza na kamatu po odbitku
Danska	59%	30%	PD	– izuzeće na štedne račune u korist djece (do maks. 3000 DKK godišnje)
Finska	29%	0-25%	KPO	– osnovica se umanjuje za troškove ostvarivanja kamata
Francuska	25%	0-25%	KPO	– određeni oblici kamata su izuzeti – obveznik ima mogućnost izbora oporezivanja u okviru poreza na dohodak – kod određenih oblika ulaganja primjenjuje se oporezivanje u okviru poreza na dohodak, s najvišom graničnom stopom od 48,09%
Njemačka	44,31%	0-25%	UPD	– kamata načelno nije predmet oporezivanja po odbitku, iako se kod različitih oblika ulaganja oporezuje po odbitku
Grčka	20%	0-10%	KPO	– porez po odbitku koji se plaća po stopi od 20% može se uračunati u konačan porez na dohodak na kamate na depozite u eurima i u Poštanskoj štedionici porezna stopa iznosi 15%
Irska	42%	0-15%	UPD	– postoje porezno povlaštene oblici štednje – na njih se obračunava konačan porez po odbitku po stopi od 25 posto, i dopušten je porezni kredit u visini od 25 posto uloženog iznosa
Italija	27%	0-30%	KPO	– različit porezni tretman kamata s obzirom na izvor
Luksemburg	38,95%	0-15%	PD	– osnovica se umanjuje za troškove ostvarivanja kamata – dohodak od kamata porezno oslobođen do 1500 eura – porezno su povlaštena ulaganja u planove stambene štednje
Nizozemska	30%	0-25%	PD «treće kategorije»	– osnovica je pretpostavljeni povrat od 4% od štednje i ulaganja – dozvoljen je odbitak u visini 17600 eura od porezne osnovice
Portugal	40%	0-15%	UPD	– porez po odbitku na kamatu u visini od 15% uračunava se u poreznu obvezu za porez na dohodak
Španjolska	45%	0-15%	UPD	– porez po odbitku na kamatu u visini od 15% uračunava se u poreznu obvezu za porez na dohodak
Švedska	30%	0%	KPO	
Velika Britanija	40%	0 – 25%	UPD	– porez po odbitku na kamatu u visini od 20% uračunava se u poreznu obvezu za porez na dohodak – postoje porezna izuzeća za kamate na – specijalne štedne račune, te porezni odbitak za depozite kod National Savings Bank

*Napomena: <sup>1)</sup>Ako se primjenjuje progresivno oporezivanje dohodka, navedene su najviše granične porezne stope.*

*Objašnjenje: KPO = konačan porez po odbitku; PD = oporezivanje u okviru poreza na dohodak; UPD = porez po odbitku uračunava se u godišnji porez na dohodak.*

*Izvor: IBFD (2004a): Guide to European Taxation Volume VI: Taxation of Individuals in Europe, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.).*

Tablica 2. Porezni tretman kamata na depozite u tranzicijskim zemljama				
	porezna stopa rezidenti	porezna stopa nerezidenti	metoda oporezivanja	napomena
Bugarska	0%	0% / 15%	KPO	– velik dio kamata na depozite je porezno izuzet
Češka Republika	15%	kao i za rezidente	KPO	
Estonija	0% / 26%	0% / 26%	KPO	– porezno izuzete kamate koje plaćaju kreditne ustanove sa sjedištem u EU
<b>Hrvatska</b>	<b>0%</b>	<b>0%</b>	-	<b>– na kamate po osnovi danih zajmova i kredita plaća se porez po odbitku u visini 35%</b>
Latvija	0% / 25%	kao i za rezidente	KPO	– porezno izuzete kamate koje plaćaju kreditne ustanove sa sjedištem u Latviji
Mađarska	0%	0%	-	
Poljska	20%	20%	KPO	– izuzeća se odnose na kamate na ulaganja prije 1. prosinca 2001.
Rumunjska	0% / 1%	10%	KPO	– porezno izuzete kamate na tekuće račune, oročne depozite te štedne instrumente rumunjskih banaka
Slovačka	19%	kao i za rezidente	KPO	
Slovenija	0%	0 –15%	KPO	– na kamate po osnovi danih zajmova i kredita plaća se porez po odbitku u visini 25% koji se uračunava u poreznu obvezu

Objašnjenje: KPO = bonifican porez po odbitku.  
 Izvor: IBFD (2004): *Guide to European Taxation Volume V: Taxation & Investment in Central and East European Countries, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.)*, Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04).

	stopa poreza na korporativne obveznice <sup>1)</sup>	stopa poreza na državne obveznice <sup>1)</sup>	stopa poreza na dividende <sup>1)</sup>	napomena uz oporezivanje dividendi
Austrija	25%	25%	25%	– porezno oslobođene dividende novih dionica u domaćim proizvodnim poduzećima
Belgija	15%	15%	15% / 25%	– snižena stopa primjenjuje se na dionice izdane nakon 1994. (pod određenim uvjetima)
Danska	59%	59%	28% / 43%	– viša stopa primjenjuje se ako dohodak od dionica prelazi 42400 DKK
Finska	29%	29%	29%	– postoje određene olakšice
Francuska	15+10%	15+10%	48,09% + 10%	– oporezuje se samo polovina dividendi – dividende i obveznice se dodatno oporezuju socijalnim porezima (stopa od 10%) – postoji neoporezivi odbitak
Njemačka	44,31%	44,31%	44,31%	– oporezuje se samo ½ dividende
Grčka	0%	0%	0%	– dividenda se ne oporezuje kod dioničara
Irska	42%	42%	42%	– granica izuzeća je 5210 EUR
Italija	12,5%	12,5%	12,5%	– kod kvalificiranih društava dividenda se oporezuje progresivnim porezom na dohodak (najviša granična stopa 45%), i izuzeto je 60 posto dividendi
Luksemburg	38,95%	0%	38,95%	– dopušteno izuzeće od 50 posto dividendi plus izuzeće u visini 1500 eura
Nizozemska	30%	30%	25% / 30%	– osnovica je pretpostavljeni povrat od 4% od štednje i ulaganja, – dozvoljen je odbitak u visini 19252 eura od porezne osnovice – niža stopa primjenjuje se ako postoji značajan udio u vlasništvu
Portugal	20%	25%	40%	– dopušteno izuzeće u visini 50 posto dividende
Španjolska	45%	45%	45%	– imputacijski kredit iznosi 40 posto dividende
Švedska	30%	30%	30%	– dopušteno ograničeno izuzeće za dividende malih i srednjih poduzeća
Velika Britanija	40%	40%	32,5%	– imputacijski kredit iznosi 1/9 posto dividende

<sup>1)</sup> Napomena: Ako se primjenjuje progresivno oporezivanje dohotka, navedene su najviše granične porezne stope.

Izvor: IBFD (2004a): *Guide to European Taxation Volume VI: Taxation of Individuals in Europe, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.)*.



Tablica 4. Porezni tretman kamata na korporativne i državne obveznice te dividendi u tranzicijskim zemljama				
	stopa poreza na korporativne obveznice	stopa poreza na državne obveznice	stopa poreza na dividende	napomena uz oporezivanje dividendi
Bugarska	20%	0%	15%	
Češka Republika	25%	0%	25%	
Estonija	26%	26%	0%	– porez na dividende koji plaća poduzeće koje raspodjeljuje dividende je konačan
<b>Hrvatska<sup>1)</sup></b>	<b>0%</b>	<b>0%</b>	<b>0%</b>	
Latvija	25%	0%	0%	– dividende se oporezuju samo kod poduzeća koja posluju u posebnim gospodarskim zonama i slobodnim lukama
Litva	15%	0%	15% / 33%	– dividende se oporezuju samo kod poduzeća koja posluju u određenih stranih poduzeća
Mađarska	0%	0%	20% / 30,5%	– niža stopa primjenjuje se na dividende iz stranih izvora
Poljska	20%	0%	19%	
Rumunjska	1%	1%	5%	
Slovačka	19%	19%	0%	– dividende se oporezuju samo na razini poduzeća
Slovenija	0%	0%	50%	– oporeziva osnovica izračunava se uvećanjem iznos dividendi za iznos plaćenog poreza po odbitku (po stopi od 25 posto) i umanjanjem za 40 posto

Napomena:<sup>1)</sup>Starije nakon 1.1. 2005. Do kraja 2004. stopa poreza na dividende iznosila je 15 posto. Objašnjenje: KPO = konačan porez po odbitku.

Izvor: IBFD (2004b): *Guide to European Taxation Volume V: Taxation of Investment in Central and East European Countries, Amsterdam (loose leaf) i IBFD (2004a): Guide to Taxation of Individuals in Europe, Amsterdam (loose leaf) (starije na dan: 20. 11. 2004.), Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04).*

U starim članicama Europske unije tretman korporativnih i državnih obveznica je podjednak, osim u Luksemburgu gdje za određene beskuponske državne obveznice postoji eksplicitno porezno oslobođenje. Za razliku od toga, razmjerno velik broj tranzicijskih zemalja državnim obveznicama daje porezno povlašteni položaj u odnosu na korporativne obveznice - Bugarska, Češka, Latvija, Litva i Poljska. Sve ove zemlje u potpunosti izuzimaju državne obveznice od plaćanja poreza na kamatu. Razlike poreznih politika prema državnim obveznicama u dvjema skupinama zemalja mogu se objasniti većom potrebom država u tranzicijskim zemljama za financiranje zaduživanjem, te njihovim naslijeđenim favoriziranjem državnog sektora<sup>4</sup>.

## **4. Harmonizacija u području oporezivanja dohotka od kamata na štedne depozite u Europskoj uniji**

Oporezivanje dohotka od kamata na štedne depozite fizičkih osoba na području Europske unije još nije predmet harmonizacije, iako je uvođenjem Direktive o dohotku od kamata na štedne depozite ono djelomično regulirano tom direktivom. Direktiva o dohotku od kamata na štedne depozite<sup>5</sup> usvojena je tek 2003. godine i stupila na snagu 1. srpnja 2005., iako je još u 60-tim godinama 20. stoljeća započela priprema regulative koja bi uvela određeni stupanj porezne harmonizacije u to područje (Oravec, 2002). Uzrok nastojanjima da se poreznom harmonizacijom obuhvati oporezivanje dohotka od kamata na štednju je činjenica da je važeće načelo kod oporezivanja kamata načelo zemlje prebivališta, koje se krši time što porezne vlasti mogu porezno zahvaćati prinose kamata samo u zemlji, a ne i u inozemstvu. To motivira štediša da iznose štednju u druge zemlje i da ne prijavljuju prinos na tu štednju u zemlji prebivališta, što rezultira gubitkom potencijalnih poreznih prihoda matičnih zemalja, kao i gubitkom kapitala (Härtel, 2000).

---

<sup>4</sup> *Obrazloženje nepovoljnih učinaka poreznog oslobođenja državnih vrijednosnica na učinkovitost i pravednost u distribuciji može se naći kod Norregaarda (1997).*

<sup>5</sup> *Direktiva o dohotku od štednje (Council Directive 2003/48/EC of 3 June 2003 on taxation of savings income in the form of interest payments) objavljena je u službenom glasilu EU, Official Journal of the European Union, 26.6. 2003.*

Zemlje članice nisu, međutim, dugi niz godina uspijevale postići suglasnost oko toga kako ujednačiti porezni tretman dohodaka od kamata. Posebno ograničenje usuglašavanju postavljao je institut bankarske tajne kojeg se nisu željele odreći neke zemlje članice (Luksemburg, Belgija i Austrija). Tijekom 2000. godine podnesen je prijedlog direktive koji predviđa razmjenu informacija, odnosno uvođenje kontrolnih izvještaja između zemalja članica Europske unije. Belgiji, Luksemburgu i Austriji dano je prijelazno razdoblje u kojem mogu primjenjivati sustav poreza po odbitku, koji nakon toga moraju zamijeniti sustavom kontrolnih izvještaja.

Krajnji cilj ove direktive je omogućiti da dohodak od štednje u obliku plaćanja kamata u jednoj zemlji članici Europske unije rezidentima druge zemlje članice Europske unije bude efektivno oporezovan u skladu sa zakonima te druge zemlje članice Europske unije. Polazi se od stajališta da se cilj ove Direktive najlakše može postići tako da se razotkriju plaćanja kamata od strane ekonomskog subjekta u jednoj zemlji članici u korist osobe koja je rezident druge zemlje članice putem automatske razmjene informacija vezanih uz plaćanja kamata između zemalja članica EU. Obuhvat ove direktive trebao bi biti ograničen na oporezivanje dohotka od štednje u obliku plaćanja kamata na potraživanja proizašla iz zaduživanja, a osobito dohodak od državnih vrijednosnica i dohodak od obveznica i zadužnica, uključujući i premije i nagrade proizašle iz takvih vrijednosnica, obveznica i zadužnica, te kamatu naplaćenu ili kapitaliziranu prilikom prodaje, povrata ili otplate takvih potraživanja proizašlih iz zaduživanja, ali ne na naknade od mirovina ili osiguranja, kao i na kamate na određene prenosive obveznice (kako bi se izbjegli nepovoljni utjecaji na tržište) tijekom prijelaznog razdoblja, za obveznice izdane prije 1. ožujka 2001.

U vezi s Direktivom o dohotku od kamata na štedne depozite, važno je naglasiti da Direktiva ne regulira oporezivanje dohotka od kamata domaćih štediša, već isključivo porezni tretman dohotka od kamata nerezidenata, da se ne odnosi na dohodak od kamata osobe kojoj se prebivalište nalazi izvan Europske unije i da zemlja članica u kojoj porezni obveznik ima prebivalište može odlučiti hoće li ili ne oporezivati dohodak od kamata. Direktiva, prema tome, ne zahtijeva da zemlje članice ujednače ni način niti visinu poreznog opterećenja dohodaka od kamata.

## 5. Porezni tretman kapitalnih dobitaka

---

U svim starim članicama Europske unije pojavljuje se neki oblik oporezivanja kapitalnih dobitaka<sup>6</sup>, bilo u obliku posebnog poreza na kapitalne dobitke, bilo u obliku oporezivanja unutar poreza na dohodak. Ovdje će se razmatrati oba načina oporezivanja kapitalnih dobitaka, i to kapitalnih dobitaka od svih vrsta imovine čiji realizirani dobitci podliježu oporezivanju. U Tablici 5. pregledno su prikazani osnovni elementi poreza na kapitalne dobitke u tim zemljama. Vidljivo je da, mada sve zemlje u nekoj mjeri oporezuju kapitalne dobitke, postoje bitne razlike u načinu oporezivanja, pa tako i u poreznom opterećenju kapitalnih dobitaka<sup>7</sup>.

Zemlje je moguće klasificirati na one koje kapitalne dobitke oporezuju zajedno s ostalim oblicima dohotka, te na zemlje koje primjenjuju poseban porez na kapitalne dobitke. Devet starih članica Europske unije (Austrija, Danska, Finska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Portugal, Španjolska i Švedska) kapitalne dobitke integrira u ukupan oporezivi dohodak te na njih primjenjuje progresivne porezne stope u skladu s propisanom poreznom tarifom. U dvije skandinavske zemlje u kojima se primjenjuje tzv. dualni sustav oporezivanja dohotka<sup>8</sup>, kapitalni se dobitci pribrajaju dohotcima od kapitala i oporezuju porezom na dohodak od kapitala. U preostalih šest starih zemalja Europske unije (Belgiji, Francuskoj, Grčkoj, Irskoj, Nizozemskoj i Velikoj Britaniji) kapitalni se dobitci oporezuju zasebnim porezom.

Porezne stope kojima se oporezuju kapitalni dobitci razlikuju se i unutar pojedine zemlje za različite vrste imovine, i između zemalja. Ako se pretpostavi da u zemljama u kojima se kapitalni dobitci oporezuju progresivnim stopama poreza na dohodak kapitalni dobitci podliježu oporezivanju maksimalnim poreznim stopama, iz Tablice je vidljivo da se porezne stope kreću između 5 posto za specifične oblike imovine u Grčkoj i 59 posto u Danskoj.

---

<sup>6</sup> Kapitalni dobitci su dobitci od promjene cijene imovine od trenutka njezine kupovine do trenutka prodaje.

<sup>7</sup> O pojedinostima u vezi oblikovanja poreza na kapitalne dobitke može se vidjeti Messere (1993), dok se učincima oporezivanja kapitalnih dobitaka na efikasnost, pribode, realizaciju kapitalnih dobitaka, sklonost preuzimanju rizika, štednju i investicije, cijenu imovine, blagostanje, strukturu portfelja i raspodjelu bave npr. Auten (1999), Zdrovow (1995), Sandmo (1985) i Poterba (2001).

<sup>8</sup> Uzroke uvođenja i značajke dualnog sustava poreza na dohodak objašnjava npr. Hamaekers (2003).

U većini, odnosno u deset starih članica Europske unije pravi se razlika između kratkoročnih i dugoročnih kapitalnih dobitaka, odnosno dobiti od prodaje imovine u kratkom roku od stjecanja imovine smatraju se špekulativnim dobitcima čiji tretman mora biti nepovoljniji od tretmana dugoročnih kapitalnih dobitaka. Iz Tablice 5. u kojoj su navedene vrste imovine koja podliježe oporezivanju porezom na kapitalne odbitke, odnosno vrste imovine izuzete od plaćanja tog poreza, vidljivo je da je različit tretman kratkoročnih i dugoročnih kapitalnih dobitaka osobito uobičajen kod nekretnina. Ipak, granica razgraničenja između kratkoročnih i dugoročnih kapitalnih dobitaka prilično se razlikuje, te se kod nekretnina kreće od 2 do 10 godina, a kod ostale imovine između šest mjeseci i tri godine.

U devet starih zemalja članica Europske unije određen je prag, odnosno novčani iznos do kojega su obveznici oslobođeni plaćanja poreza na kapitalne dobitke. Iako se ranije u više zemalja primjenjivala prilagodba porezne osnovice poreza na kapitalne dobitke kako bi se oporezivali samo realni, a ne nominalni kapitalni dobitci, danas se indeksacija porezne osnovice primjenjuje samo u dvije zemlje (Irskoj i Portugalu). Isto tako, u većini zemalja nije dozvoljen odbitak kapitalnog gubitka, a četiri od preostalih pet zemalja (Danskoj, Irskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj i Švedskoj) dopušten je samo ograničeni odbitak kapitalnog gubitka od oporezivog dohotka. U pet zemalja dopuštena je, pod određenim uvjetima, odgoda plaćanja poreza na kapitalne dobitke.

U Tablici 6. dan je pregled poreznog tretmana kapitalnih dobitaka s obzirom na vrstu imovine, pri čemu se oporezivom imovinom smatra ona koja se eksplicitno navodi kao oporeziva, a izuzetom ona za koju je eksplicitno navedeno da je izuzeta. Kao izvor informacija poslužile su publikacije Međunarodnog ureda za fiskalnu dokumentaciju (eng. International Bureau of Fiscal Documentation, IBFD) koje sadrže razmjerno detaljne preglede poreznih zakonodavstava europskih zemalja (IBFD, 2004a i 2004b). Zbog činjenice da u mnogim zemljama postoji mnoštvo različitih olakšica i posebnih tretmana različitih vrsta imovine, ovaj pregled valja smatrati samo ilustracijom. Osim vrsta oporezive tj. izuzete imovine, kada se pravi razlika između kratkoročnih i dugoročnih kapitalnih dobitaka, naveden je i broj godina od stjecanja imovine do kojeg se dobiti smatraju kratkoročnim, odnosno nakon kojeg se smatraju dugoročnim.



Tablica 5. Način oporezivanja kapitalnih dobitaka u starim članicama Europske unije							
	vrsta oporezivanja	stope <sup>1)</sup>	različit tretman kratkoročnih i dugoročnih dobitaka	prag	prilagodba za inflaciju	odbitak kapitalnih gubitaka	odgoda
Austrija	UOD	1/2 prosječne stope primijenjene na oporezivi dohodak, maks. 50%	da	ne	ne	ne	da, u određenim uvjetima
Belgija <sup>2)</sup>	Z	16,5 / 33%	da	ne	ne	ne	ne
Danska	UOD	59%	da	da	ne	da	ne
Finska	UODK	29% (28% od 2005.)	ne	da	ne	ne	ne
Francuska	Z	26%	da	da	ne	ne	ne
Njemačka	UOD	47,48%	da	da	ne	ne	ne
Grčka <sup>3)</sup>	Z	5 / 20%	ne	ne	ne	ne	ne
Irska <sup>4)</sup>	Z	20 / 40%	ne	da	da	da, od kapitalnih dobitaka	da
Italija <sup>5)</sup>	UOD	12,5 / 45%	ne	ne	ne	ne	ne
Luksemburg	UOD	38%	da	da	ne	da, od spekulativnih dobitaka	ne
Nizozemska	Z	25%	ne	ne	ne	da, od dohotka iz iste kategorije	ne
Portugal	UOD	40%	da	ne	da, kod nekretnina	ne	da
Španjolska	UOD	45%	da	ne	ne	ne	da
Švedska	UODK	30%	da	da	ne	da, u različitim postotku za različite oblike imovine	da
Velika Britanija	Z	40%	da	da	ne	ne	da

**Napomene:**

- 1) Ako se primjenjuje progresivno oporezivanje dobitka, navedene su najviše granicne porezne stope.
  - 2) Belgija - snižena porezna stopa od 16,5 posto odnosi se na prodaju znatnog udjela (od više od 25 posto) u domaćoj korporaciji, stranoj korporaciji te na dugorožne kapitalne dobitke od prodaje nekretnina. Na ostale oporezive kapitalne dobitke primjenjuje se viša stopa od 33 posto.
  - 3) Grčka - snižena porezna stopa od 5 posto odnosi se na kapitalne dobitke od prodaje dionica društava koja ne kotiraju na burzi. Na ostale oporezive kapitalne dobitke primjenjuje se viša stopa od 20 posto.
  - 4) Irska - predmet oporezivanja poreznom stopom od 40 posto su kapitalni dobitci od prodaje neizgrađene zemlje. Standardna stopa poreza na kapitalne dobitke iznosi 20 posto.
  - 5) Italija - standardna stopa poreza na kapitalne dobitke je 12,5 posto. Dobici od prodaje dionica, financijskih instrumenata rodnih dionicama i udjela u domaćim društvima i partnerstima oporezuju se stopom od 40 posto, ali su oslobođeni plaćanja poreza u iznosu od 60 posto.
- Olažajenje: UOD = uključeno u oporezivanje dobitka; UODK = uključeno u oporezivanje dobitka od kapitala; Z = zasebno.
- Izvor: IBFD (2004a); Guide to European Taxation Volume VI: Taxation of Individuals in Europe, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.); IBFD (2004c); European Tax Handbook, Amsterdam.

Tablica 6. Porezni tretman kapitalnih dobitaka s obzirom na vrstu imovine u starim članicama Europske unije		
	IZUZETA IMOVINA	
	OPOREZIVA IMOVINA	
Austrija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- nekretnine &lt; 10 godina</li> <li>- zemlja &lt; 15 godina, od 5. do 15. godine smatraju se osnovica</li> <li>- ostala imovina (i vrijednosnice) &lt; 1 godina</li> <li>- dionice koje čine značajan udio u vlasništvu</li> <li>- dobiti od likvidacije društva ili povrata uloga dioničarima</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnina koja je služila kao osnovno prebivalište u zadnje 2 godine</li> <li>- nekretnine &gt; 10 godina</li> <li>- zemlja &gt; 15 godina</li> <li>- ostala imovina (i vrijednosnice) &gt; 1 godina</li> <li>- obveznice koje izdaje domaći dužnik</li> </ul>
Belgija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- nezgrađena imovina &lt; 5 godina</li> <li>- portfelj koji se prodaje inozemnoj pravnoj osobi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nezgrađena imovina &gt; 5 godina</li> </ul>
Danska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dionice &lt; 3 godine</li> <li>- ostale dionice koje ne kotiraju i njihova vrijednost prelazi 133700 DKK</li> <li>- intelektualno vlasništvo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dionice &gt; 3 godine</li> <li>- obveznice i drugi dužnički vrijednosni papiri denominirani u danskim krunama, koji nose kamatnu stopu višu od minimalne</li> <li>- derivativni financijski instrumenti s transferom unutar 2 dana</li> <li>- kuća, stan i kuća za odmor koja je služila kao prebivalište vlasniku</li> <li>- nekretnine namijenjene stanovanju nakon &gt; 2 godine neprekidnog korištenja</li> <li>- nekretnina koja je osnovno prebivalište poreznog obveznika</li> </ul>
Finska		
Francuska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina i poslovni portfelji</li> <li>- nekretnine</li> <li>- pokretna imovina osim namještaja, motornih vozila i kućanskih aparata</li> </ul>	
Njemačka	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- nekretnine &lt; 10 godina</li> <li>- pokretna imovina, uključujući dionice i obveznice &lt; 1 godine</li> <li>- povlačenje imovine iz poslovanja – nekretnine &lt; 10 godina, a ostala imovina &lt; 1 godine</li> <li>- derivativne transakcije, ugovorno razdoblje &lt; 1 godine</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine &gt; 10 godina</li> <li>- pokretna imovine, uključujući dionice i obveznice &gt; 1 godinu</li> <li>- povlačenje imovine iz poslovanja – nekretnine &gt; 10 godina, a ostala imovina &gt; 1 godine</li> <li>- derivativne transakcije, ugovorno razdo blje &gt; 1 godine</li> </ul>
Grčka	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- dionice društava koje ne kotiraju</li> <li>- udjel u partnerstvima ili društvima s ograničenom odgovornošću</li> <li>- goodwill ili zaštitni znak</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ostali oblici imovine</li> </ul>
Irska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- imovina koja nije uzeta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- velik broj izuzetaka</li> <li>- nekretnina koja je osnovno prebivalište poreznog obveznika</li> </ul>

<b>Tablica 6. Nastavak</b>		
Italija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- zemlja</li> <li>- nekretnine &lt; 5 godina</li> <li>- udjeli u društvima i partnerstvima</li> <li>- vrijednosni papiri</li> <li>- derivativni instrumenti</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine &gt; 5 godina</li> </ul>
Luksemburg	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poslovna imovina</li> <li>- nekretnine &lt; 2 godina</li> <li>- pokretna imovina &lt; 6 mjeseci</li> <li>- značajni udjeli u vlasništvu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- obveznice koje izdaju domaći rezidenti</li> </ul>
Nizozemska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- značajni udjeli u vlasništvu</li> </ul>	
Portugal	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine (samo 50%)</li> <li>- intelektualno i industrijsko vlasništvo (50%)</li> <li>- dionice, obveznice &lt; 1 godina</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- materijalna imovina individualnog poduzetnika, ako se prihodi reinvestiraju u slična sredstva u naredne 3 godine</li> <li>- nekretnina koja je osnovno prebivalište poreznog obveznika, ako se ukupan prihod investira u nabavku iste imovine unutar 2 godine</li> <li>- nekretnina koja je osnovno prebivalište poreznog obveznika, ako se ukupan prihod investira u nabavku iste imovine unutar 2 godine</li> </ul>
Španjolska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- imovina &lt; 1 godine</li> </ul>	
Švedska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- privatna imovina namijenjena stanovanju (2/3 kapitalnih dobitaka)</li> <li>- nekretnine namijenjene poslovnoj aktivnosti obveznika (90% kapitalnih dobitaka)</li> </ul>	
Velika Britanija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- imovina koja nije izuzeta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- uz definirane uvjete, moguć je izuzetak različitih oblika imovine (npr. materijalne pokretne imovine čija je vrijednost niža od određenog iznosa, obveznica s nulatom ili sniženom kamatnom stopom, motornih vozila, osnovnog prebivališta i dr.) i odgoda na različite oblike imovine</li> </ul>

*Izvor: IBFD (2004c): Guide to European Taxation Volume VI: Taxation of Individuals in Europe, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.); IBFD (2004c): European Tax Handbook, Amsterdam.*



Može se zaključiti da oporezivanju obično podliježe poslovna imovina i kratkoročni kapitalni dobitci od prodaje nekretnina i vrijednosnih papira te udjela, dok su izuzeti kapitalni dobitci od prodaje nekretnine koja je služila kao osnovno prebivalište te dugoročni kapitalni dobitci od prodaje nekretnina, vrijednosnih papira i udjela. U nekim zemljama (npr. Belgiji, Nizozemskoj) porezom na kapitalne dobitke oporezuju se samo dobitci od vrlo specifičnih i malobrojnih oblika imovine, te se gotovo može reći da u tim zemljama i ne postoji porez na kapitalne odbitke.

Iako bi se na osnovi činjenice da u starim članicama Europske unije postoje brojna izuzeća od plaćanja poreza na kapitalne dobitke, kao i da se u nekim zemljama primjenjuju različite stope poreza na kapitalne dobitke na različite oblike imovine, moglo zaključiti da porezna zakonodavstva stvaraju značajne ne-neutralnosti između kapitalnih dobitaka od različitih oblika imovine, usporedbe u vremenu svjedoče o napretku prema većoj neutralnosti (Joumard, 2001). Uvođenje dualnog sustava oporezivanja dohotka u skandinavskim zemljama doprinijelo je jednakosti u poreznom tretmanu kapitalnih dobitaka od različitih vrsta imovine, pa čak i u poreznom tretmanu različitih oblika dohodaka od kapitala. Ipak, očito je da se i dalje države pri oblikovanju oporezivanja kapitalnih dobitaka ne rukovode načelima ostvarivanja neutralnosti među oblicima imovine i jednakosti u poreznom tretmanu različitih oblika imovine, već prioritet daju fiskalnim i političkim ciljevima, ne vodeći računa o tim načelima. U području oporezivanja kapitalnih dobitaka za sada na razini Europske unije ne postoji inicijativa za harmonizacijom, te se u tom području vjerojatno još neko vrijeme ne mogu očekivati bitnije promjene.

Odabranih jedanaest tranzicijskih zemalja također poznaje oporezivanje kapitalnih dobitaka. U Litvi, Poljskoj i Rumunjskoj kapitalni se dobitci oporezuju zasebnim porezom, a u ostalim zemljama oporezuju se integrirano s ostalim oblicima dohotka porezom na dohodak. U Mađarskoj se kapitalni dobitci u načelu oporezuju kao dohodak, ali se gotovo na sve vrste kapitalnih dobitaka primjenjuje jedinstvena proporcionalna stopa.

Iz Tablice 7. u kojoj su prikazane osnovne karakteristike oporezivanja kapitalnih dobitaka u tranzicijskim ekonomijama vidljivo je da se stope poreza na kapitalne

dobitke razlikuju od zemlje do zemlje. Raspon poreznih stopa također je vrlo velik i kreće se od 1 u Rumunjskoj do 50 posto u Sloveniji, ali može se primijetiti da se u većini tranzicijskih zemalja porezna stopa koncentrira oko 20 posto.

Za razliku od starih članica Europske unije koje u pravilu dopuštaju porezno oslobođenje kapitalnih dobitaka do određene granice, među tranzicijskim zemljama samo Mađarska i Litva oslobađaju kapitalne dobitke do određenog praga. Prilagodba porezne osnovice za inflaciju dopuštena je u Bugarskoj, Sloveniji i Hrvatskoj, a odbitak kapitalnog gubitka u Sloveniji, i to do visine kapitalnih dobitaka te Hrvatskoj ako se kapitalni dobitci oporezuju u okviru poreza na dobit, te kapitalni gubici umanjuju poreznu osnovicu. Odgoda plaćanja poreza na kapitalni dobitak moguća je u Mađarskoj i Poljskoj.

U Tablici 8. navedeni su oblici imovine koja dovodi do nastanka obveze plaćanja poreza na kapitalne dobitke, i imovina izuzeta od obveze plaćanja poreza na kapitalne dobitke u tranzicijskim ekonomijama. U usporedbi sa starim članicama Europske unije čini se da manji broj imovine generira dobitke oporezive porezom na kapitalne dobitke, te da također postoji nešto manji broj izuzeća. Ponešto jednostavnije i neutralnije oporezivanje kapitalnih dobitaka u tranzicijskim ekonomijama moglo bi se pripisati činjenici da je oblikovanje poreza na kapitalne dobitke u manjoj mjeri opterećeno tradicijom nego u starim zemljama članicama Europske unije.

Tablica 7. Način oporezivanja kapitalnih dobitaka u tranzicijskim ekonomijama							
	vrsta oporezivanja	stope <sup>1)</sup>	različit tretman kratkoročnih i dugoročnih dobitaka	prag	prilagodba za inflaciju	odbitak kapitalnih gubitaka	odgoda
Bugarska	IOD	29%	da	ne	da	ne	ne
Češka Republika	UOD	32%	da	ne	ne	ne	ne
Estonija	UOD	26% (2004.), 24% (2005.), 22% (2006.) i 20% (od 2007.)	da	ne	ne	ne	ne
<b>Hrvatska<sup>2)</sup></b>	<b>UOD</b>	<b>15% / 25% ili 20%</b>	<b>da</b>	<b>ne</b>	<b>da</b>	<b>da</b>	<b>da</b>
Latvija	UOD	25%	da	ne	ne	ne	ne
Litva	Z	15%	da	da	ne	ne	ne
Mađarska <sup>3)</sup>	UOD / Z	20% / 45%	da	da	ne	ne	da, kod nekretnina
Poljska <sup>4)</sup>	Z	10% / 19%	da	ne	ne	ne	da, kod nekretnina
Rumunjska	Z	1%	ne	ne	ne	ne	ne
Slovačka	UOD	19%	da	ne	ne	ne	ne
Slovenija <sup>5)</sup>	UOD	50%	da	ne	da	da, od dobitaka	ne

Objašnjenje: UOD = uključeno u oporezivanje dobitaka; UODK = uključeno u oporezivanje dobitka od kapitala; Z = zasebno napomene.

<sup>1)</sup> Kod zemalja u kojima se na kapitalne dobitke primjenjuje progresivno oporezivanje dobitka dana je maksimalna gornja porezna stopa.

<sup>2)</sup> Hrvatska nižom stopom od 15 posto oporezuje se po odbitku dohodak po osnovi primitaka od djele i opcije kupnje vlastitih dionica, dok se na dohodak od otudjenja nekretnina i imovinskih prava plaća porez po stopi od 25 posto, od 1.1.2005. godine. Do kraja 2004. godine stopa poreza na dohodak od otudjenja nekretnina i imovinskih prava iznosila je 35 posto. Dobodak od otudjenja nekretnina ne oporezuje se ako je nekretnina služila za stanovanje poreznom obvezniku ili uzdržavanim članovima njegove uže obitelji, a i u slučaju ako je nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon tri godine od dana nabave - prema tome, postoji različit tretman kratkoročnih i dugoročnih dobitaka. Stopa od 20 posto primjenjuje se ako se porezni obveznik opredijeli za plaćanje poreza na dobit. Oporezivanjem kapitalnih dobitaka ovdje se smatra oporezivanje svakog dobitka od promjene cijene imovine, bilo da propisi takav dohodak nazivaju dobitkom od kapitala, ili dobitkom od imovine i imovinskih prava.

<sup>3)</sup> Mađarska jedinstvena stopa od 20 posto primjenjuje se na većinu kapitalnih dobitaka

<sup>4)</sup> Poljska nižom stopom od 10 posto oporezuje se dobitak od prodaje pokretnina, nekretnina i vlasničkih prava ako prodaja nastupa unutar 5 godina od kapovine, dok su višom stopom od 19 posto oporezovani kapitalni dobitci od prodaje dionica i ostalih vrijednosnih papira

<sup>5)</sup> Slovenija kapitalni dobitci se oporezuju prvo po stopi od 30 posto, a taj se porez uračunava u konačnu poreznu obvezu.

Izvor: IBFD (2004b); Guide to European Taxation Volume V: Taxation & Investment in Central and East European Countries, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.). Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04).

Izuzetak: Porezni tretman kapitalnih dobitaka s obzirom na vrstu imovine u tranzicijskim ekonomijama	
	IZUZETA IMOVINA
Bugarska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine</li> <li>- pokretna imovina – automobili, avioni, čamci, dionice i udjeli &lt; 1. godine</li> </ul>
Češka Republika	<ul style="list-style-type: none"> <li>- motorna vozila, avioni i brodovi &lt; 1. godine</li> <li>- nekretnine &lt; 5 godina</li> <li>- vrijednosni papiri, dionice, udjeli u dioničkim društvima &lt; 6 godina</li> <li>- udjeli u ostalim društvima &lt; 5 godina</li> <li>- imovina koja nije izuzeta</li> </ul>
Estonija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- prodaja vlastitog stana</li> <li>- kuće za odmor &gt; 2 godine</li> <li>- različiti programi restitucije</li> <li>- pokretna imovina koja služi za vlastite potrebe poreznog obveznika</li> </ul>
Hrvatska <sup>1)</sup>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>dobit od prodaje poslovne imovine (tretira se kao normalan dohodak od poslovanja i na razni poduzeća oporezuje porezom na dobit stopom od 20 posto)</b></li> <li>- <b>otuđenje nekretnina ili imovinskih prava</b></li> <li>- <b>udjeli u dobiti ostvareni ili opjejskom kupnjom vlastitih dionica, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju</b></li> <li>- <b>nekretnina stečena darovanjem, ako je otuđena u roku od 3 godine od dana nabave od strane darovatelja</b></li> </ul>
Latvija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine &lt; 1. godina</li> </ul>
Litva	<ul style="list-style-type: none"> <li>- imovina uključujući dionice</li> </ul>
Mađarska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine</li> <li>- vrijednosni papiri</li> <li>- pokretna imovina</li> <li>- povlačenje poduzetničke imovine</li> </ul>
Pojska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dionice i ostali vrijednosni papiri</li> <li>- nekretnine, vlasnička prava i pokretnine &lt; 5 godina</li> </ul>
Rumunjska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dionice dioničkih društava i udjeli u društvima s ograničenom odgovornošću te ročni ugovori</li> </ul>
Slovačka	<ul style="list-style-type: none"> <li>- stambeni prostor koji je prebivalište poreznog obveznika &lt; 2 godine</li> <li>- ostala imovine &lt; 5 godina</li> </ul>
Slovenija	<ul style="list-style-type: none"> <li>- nekretnine, dionice i udjeli &lt; 3 godine</li> </ul>

Izvor: IBFD (2004b): *Guide to European Taxation Volume V: Taxation of Investment in Central and East European Countries, Amsterdam (loose leaf) (stanje na dan: 20. 11. 2004.)*, Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04).  
Napomena: <sup>1)</sup> Stanje nakon 1.1. 2005.

IZUZETA IMOVINA

- dionice koje kotiraju na Bugarskoj burzi
- osnovno > 3 godine korištenja ili > 5 godina vlasništva
- motorna vozila, avioni i brodovi > 1. godine
- nekretnine > 5 godina
- vrijednosni papiri, dionice, udjeli u dioničkim društvima > 6 godina
- udjeli u ostalim društvima > 5 godina

- prodaja vlastitog stana
- kuće za odmor > 2 godine
- različiti programi restitucije
- pokretna imovina koja služi za vlastite potrebe poreznog obveznika

- **nekretnina koja je služila za stanovanje poreznom obvezniku ili uzdržavanim članovima uže obitelji**
- **nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon 3 godine od dana nabave**
- **otuđenje nekretnine i imovinskih prava između braćnih drugova i sl.**

- dionice i ostali vrijednosni papiri nekretnine > 1. godina
- nekretnina i registrirana pokretna imovina > 3. godine
- dionice > 1. godine, ako obveznik ne posjeduje više od 10% kapitala u subjektu u zadnje 3 godine
- imovina osim nekretnina i dionica, ako ne premašuju iznos 24 puta veći od osnovnog osobnog odbitka

- nekretnine, ako se kapitalni dobici koriste kako bi se kupilo trajno prebivalište za obveznika i njegovu rodbinu od 1. godine prije do 5 godina nakon prodaje

- stan, zgrada i zemlja koje se ne koriste za poslovne aktivnosti, ako se novac iskoristi unutar 2 godine za kupovinu drugog stana, zgrade ili zemlje
- imovina koja nije oporeziva

- stambeni prostor koji je prebivalište poreznog obveznika > 2. godine
- ostala imovine > 5 godina
- nekretnine, dionice i udjeli > 3. godine

## 6. Zaključna zapažanja

---

U prethodnim su poglavljima provedene jednostavne usporedbe osnovnih zakonskih odredbi vezanih uz oporezivanje dohotka od kamata, dividendi i kapitalnih dobitaka u starim članicama Europske unije i nekim zemljama u tranziciji. Kako se te usporedbe ne bi nepotrebno komplicirale, u načelu nisu razmatrani teorijski koncepti na kojima se temelje porezni sustavi tih zemalja. Ipak, i jednostavna usporedba može navesti na neke zaključke.

Što se tiče oporezivanja kamata na štedne depozite, jasno je vidljivo da stare članice Europske unije oporezuju taj izvor dohotka razmjerno visokim stopama od 15 do 59 posto. U želji da ipak oporezivanjem ne destimiraju štednju, mnoge zemlje dopuštaju određena porezna oslobođenja, i predviđaju porezne povlastice za pojedine oblike štednje. Zemlje u tranziciji nastoje, s druge strane, u što većoj mjeri dohodak od štednje izuzeti od obveze oporezivanja, te oporezuju uglavnom samo prinose na štednju ostvarene u stranim bankama.

Stare članice Europske unije jednako tretiraju prinose na korporativne i državne obveznice, pri čemu su porezne stope na kamatu od obveznica jednake ili niže od poreznih stopa na kamate na štedne depozite. Tranzicijske zemlje kamate na korporativne obveznice porezno opterećuju više nego kamate na štedne depozite, ali još uvijek niže nego stare članice Europske unije. Državne obveznice uglavnom izuzimaju od obveze plaćanja poreza.

Stope poreza na dividende u starim zemljama Europske unije jednake su ili niže od stopa poreza na obveznice, što se može objasniti nastojanjem da se ublaži dvostruko oporezivanje dividendi. U tranzicijskim zemljama stope poreza na dividende u prosjeku su niže nego u starim članicama Europske unije, a nemali broj tih zemalja u potpunosti oslobađa dividendu plaćanja poreza.

Kod poreza na kapitalne dobitke postoji najveća raznolikost i u pogledu visine poreznih stopa, i u pogledu oblikovanja tog oblika poreza na kapital te tretmana kapitalnih dobitaka od različitih vrsta imovine. Razlike u oporezivanju kapitalnih dobitaka osobito su izražene u “staroj” Europi, što je vjerojatno posljedica

djelovanja tradicijskih faktora na oblikovanje poreza na kapitalne dobitke. Stope poreza na kapitalne dobitke mnogo su ujednačenije u tranzicijskim zemljama, i manji je broj oblika imovine čiji kapitalni dobitci podliježu oporezivanju ovom vrstom poreza.

Hrvatska se ističe kao zemlja u kojoj je porezna politika osobito blaga prema stjecanju dohotka od kapitala, budući da se dohodak od kamata na štednju ne oporezuje, kao ni dividende niti prinosi od obveznica, dok se oporezuju kapitalni dobitci ostvareni prodajom tek malobrojnih oblika imovine. Ipak, kada se uspoređi s drugim zemljama u tranziciji, takav porezni tretman dohodaka od kapitala nije neuobičajen. Bitno je primijetiti da na razini Europske unije ne postoje propisi koji bi zahtijevali harmonizaciju poreznog opterećenja za ovu vrstu poreza.

---

## Literatura

---

Auten, Gerald, 1999, "Capital Gains Taxation" u *The Encyclopedia of Taxation and Tax Policy*, Joseph Cordes, Robert D. Ebel i Jane G. Gravelle (ur.), The Urban Institute Press, str. 58-61.

Banks, James, 1996, "Tax Incentives for Saving" (skraćena verzija članka objavljenog u *New Economy*, December 1996), pod nazivom "Putting TESSA in the Dock", <http://www.ifs.org.uk/pensions/taxincentivesforsaving.html>

Bernheim, B. Douglas, 1999, "Taxation and Saving", NBER Working Paper Series, br. 7061, <http://www.nber.org/papers/w7061>.

Gorter, Joeri i Ruud A. de Mooij, 2001, "Capital income taxation in Europe, Trends and trade-offs", *CPB Series*, CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, The Hague.

Härtel, Hans-Hagen, 2000, "EU-Zinsbesteuerung weiterhin ungeklärt", *Wirtschaftsdienst* 7/2000.

Hamaekers, Hubert, 2003, "Taxation Trends in Europe", *IBFD Asia-Pacific Tax Bulletin*, February, str. 42-50.

IBFD, 1996, *International Tax Glossary*, IBFD Publications BV.

IBFD, 2004a, *Guide to European Taxation Volume VI: Taxation of Individuals in Europe*, Amsterdam (loose leaf).

IBFD, 2004b, *Guide to European Taxation Volume V: Taxation & Investment in Central and East European Countries*, Amsterdam (loose leaf).

IBFD, 2004c, *European Tax Handbook*, Amsterdam.

Joumard, Isabelle, 2001, "Tax Systems in European Union Countries", OECD Economics Department Working Papers, br. 301.

Messere, Kenneth C., 1993, *Tax Policy in OECD Countries: Choices and Conflicts*, IBFD Publications BV, Amsterdam.

*Narodne novine*, Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04.

Norregaard, John, 1997, "The Tax Treatment of Government Bonds", IMF Working Paper, br. 25, March 1997.

Official Journal of the European Union, 2003, *Council Directive 2003/48/EC of 3 June 2003 on taxation of savings income in the form of interest payments*, 26.6.2003., L 157/38 - L 157/48.

Oravec, Peter, 2002, "Taxation of Interest Income in European Union Countries", *BLATEC*, Národná banka Slovenska, Vol. X, 7/2002, str. 19-24.

Poterba, James M., 2001, "Taxation, Risk-Taking and Household Portfolio Behaviour", NBER Working Paper, br. 8340, <http://www.nber.org/papers/w8340>.

Robson, Mark H., 1995, "Taxation and Household Saving: Reflections on the OECD Report", *Fiscal Studies*, 16(1), str. 38-57.

Sandmo, Agnar, 1985, "The Effects of Taxation on Savings and Risk Taking", *Handbook of Public Economics*, vol. I, A. J. Auerbach i M. Feldstein (ur.), Elsevier Science Publisher B.V. (North-Holland).

Zodrow, George R., 1995, "Economic Issues in Taxation of Capital Gains", *Canadian Public Policy - Analyse de Politiques*, 21, str. 25-57.